

สรุปผลการวิจัยและขอ เสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการและความต้องการการใช้สื่อการสอนของครูโรงเรียน
ผู้นำการใช้หลักสูตรในระดับชั้นมัธยมศึกษา
2. เพื่อ เปรียบเทียบสภาพการของสื่อการสอนในโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร
ในระดับชั้นมัธยมศึกษาที่สังกัดกรมสามัญศึกษาซึ่งมีขนาดใหญ่ ขนาดกลาง
ขนาดเล็ก และที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

วิธีดำเนินการวิจัย

ก. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ครูผู้สอนในหมวดวิชาต่างๆ 8 หมวดวิชา
ของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรระดับชั้นมัธยมศึกษาในเขตการศึกษาต่างๆทั่วประเทศจำนวน 13
เขต ซึ่งอยู่ในส่วนภูมิภาค 12 เขต และส่วนกลาง 1 เขต และเป็นครูที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในปี
การศึกษา 2527 โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งเป็นพวก (stratified random sampling) ประมาณ
50% ของจำนวนประชากรทั้งหมด 390 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 214 คน

ข. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่ง เป็น 5 ตอน คือ
ตอนที่ 1 เป็นสภาพการส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 เป็นสภาพการโดยทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อการสอน
ตอนที่ 3 เป็นสภาพการการใช้สื่อการสอน

ตอนที่ 4 เป็นความต้องการการใช้สื่อการสอน

ตอนที่ 5 เป็นความคิด เห็นและข้อเสนอแนะ

ค. การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามนั้นส่งถึงกลุ่มตัวอย่างโดยทางไปรษณีย์จำนวน 214 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามกลับคืนทางไปรษณีย์จำนวน 157 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 73.36 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติดังนี้คือ

1. หาค่าร้อยละสำหรับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบ เต็มค่าและแบบ เลือกตอบ
2. หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) สำหรับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สภาพการส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ครูผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 157 คนนี้เป็นชายมากกว่าหญิงเล็กน้อย คือครูชายร้อยละ 54.78 ครูหญิงร้อยละ 45.22 คิดเป็นอัตราส่วน ชาย/หญิง ประมาณ 11/9 ครูส่วนใหญ่คือร้อยละ 41.40 มีอายุสูงกว่า 25-30 ปี รองลงมาคือร้อยละ 35.67 มีอายุสูงกว่า 30-35 ปี ซึ่งเมื่อคิดอายุตั้งแต่ 25-35 ปีแล้วจะมีจำนวนถึงร้อยละ 77.07 หรือประมาณ 3/4 ของจำนวนทั้งหมด ครูส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี ร้อยละ 84.08 รองลงมาคือสำเร็จระดับอนุปริญญา หรือเทียบเท่ามีร้อยละ 10.83 นอกจากนี้ยังมีครูที่สำเร็จระดับปริญญาโทอีกร้อยละ 5.09 ส่วนระดับปริญญาเอกนั้นไม่มี เป็นครูที่สอนอยู่ในหมวดวิชาสังคมศึกษามากที่สุดคือร้อยละ 17.79 รองลงมาคือหมวดวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย การงาน-อาชีพ พละนาฏย คณิตศาสตร์ และศิลปศึกษา ความลำดับ ซึ่งมีจำนวนในแต่ละหมวดใกล้เคียงกัน ครูส่วนใหญ่คือร้อยละ 37.58 สอนอยู่ทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และสอนอยู่ในโรงเรียนที่เปิดสอนถึงระดับชั้นมัธยม

ศึกษาคอนปลายเป็นส่วนใหญ่คือร้อยละ 77.07 โดยครูร้อยละ 39.58 เป็นครูในโรงเรียนผู้นำฯ ขนาดกลาง รองลงมาคือโรงเรียนผู้นำฯขนาดใหญ่ และเป็นครูในโรงเรียนผู้นำฯที่สังกัดสช.น้อยที่สุด คือร้อยละ 11.46 หรือประมาณ 1/10 ของโรงเรียนทั้งหมด ครูเหล่านี้สอนนักเรียนในแต่ละคาบเฉลี่ยจำนวน 36-40 คน คิดเป็นร้อยละ 35.03 รองลงมาคือ 41-45 คน คิดเป็นร้อยละ 23.57 และที่สอนนักเรียนในแต่ละคาบมากกว่า 50 คนก็มีบ้างแต่น้อยมากคือร้อยละ 1.91 หรือประมาณ 1/50 ของครูทั้งหมด ครูที่สอนมาแล้ว 5-10 ปี มีจำนวนมากที่สุดคือร้อยละ 55.41 หรือประมาณ 11/20 ของครูทั้งหมด รองลงมาคือเคยสอนมาแล้วน้อยกว่า 5 ปี มีร้อยละ 19.75 ส่วนที่เคยสอนมาแล้วมากกว่า 25 ปี มีจำนวนน้อยที่สุดคือร้อยละ 2.55 ในเรื่องคาบเวลาที่สอน ส่วนใหญ่มีคาบเวลาที่สอน 16-20 คาบ คิดเป็นร้อยละ 59.23 หรือประมาณ 3/5 ของครูทั้งหมด รองลงมามีคาบที่สอน 11-15 คาบ คิดเป็นร้อยละ 21.02 และที่สอนมากกว่า 25 คาบ มีจำนวนน้อยที่สุด คือร้อยละ 0.64 และที่ไม่มีคาบเวลาที่ต้องสอนก็มีบ้างแต่น้อยมาก คือร้อยละ 1.27 นอกจากการสอนตามปกติแล้ว ครูเหล่านี้ยังต้องปฏิบัติงานอื่นๆอีกโดยครูส่วนใหญ่คือร้อยละ 49.04 หรือประมาณครึ่งหนึ่งของครูทั้งหมดปฏิบัติงานอื่นๆน้อยกว่า 5 คาบ ส่วนครูที่ไม่ได้ปฏิบัติงานอื่นๆมีจำนวนรองลงมาคือร้อยละ 21.66 และที่น้อยที่สุด คือ ปฏิบัติงานอื่นๆ 5-10 คาบ มีร้อยละ 10.83 ครูส่วนใหญ่คือร้อยละ 32.89 มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสื่อการสอนโดยได้เคยศึกษาในสถานศึกษามีความรู้ในการผลิตและการใช้สื่อการสอนบ้างพอสมควร รองลงมาคือร้อยละ 23.15 เคยใช้ประกอบการสอนอยู่บ่อยครั้ง ส่วนที่ไม่เคยศึกษาจากที่ไหนและไม่เคยศึกษาคด้วยตนเอง จึงไม่มีความรู้ทางด้านสื่อการสอนเลยมีจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 1.68 เท่านั้น

ตอนที่ 2 สภาพการโดยทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับสื่อการสอนในโรงเรียน

2.1 สถานที่ทำงานด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะในโรงเรียน มีโรงเรียนผู้นำฯขนาดใหญ่ เท่านั้นที่ส่วนใหญ่คือร้อยละ 83.02 มีสถานที่ทำงานด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะ สำหรับโรงเรียนผู้นำฯขนาดกลาง ขนาดเล็ก และที่สังกัดสช.นั้น จำนวนโรงเรียนที่ไม่มีสถานที่ทำงานด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะมีมากกว่าจำนวนโรงเรียนที่มี

2.2 ลักษณะของสถานที่ทำงานด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะในโรงเรียน โรงเรียนผู้นำฯ

ขนาดใหญ่และขนาดกลางส่วนใหญ่สถานที่ทำงานด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะ เป็นส่วนหนึ่งของอาคารใดอาคารหนึ่ง ส่วนโรงเรียนผู้นำที่มีขนาดเล็กและที่สังกัดสช.มีลักษณะเป็นส่วนหนึ่งของอาคารใดอาคารหนึ่ง เท่ากับที่กระจายอยู่ตามอาคารหรือหมวดวิชาต่างๆ

2.3 สาเหตุของการไม่มีสถานที่ทำงานด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะ โรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่และขนาดเล็กส่วนมากมีสาเหตุมาจากขาดบุคลากรที่จะทำงานด้านนี้ รองลงมาคือ เนื่องจากอาคารสถานที่ยังไม่พร้อม เท่ากับงบประมาณมีจำนวนจำกัด ส่วนโรงเรียนผู้นำขนาดกลางและที่สังกัดสช.ส่วนมากมีสาเหตุมาจากอาคารสถานที่ยังไม่พร้อม นอกจากนี้ในโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และที่สังกัดสช.บางโรงเรียนมีสาเหตุมาจากการที่ยังไม่เห็นความจำเป็น และโรงเรียนผู้นำขนาดกลางยังมีสาเหตุมาจากสถานที่ดังกล่าวไปรวมอยู่กับหมวดวิชาอื่นด้วย

2.4 สภาพการมี/ไม่มีบุคลากรที่ทำงานด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะในโรงเรียน โรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่เท่านั้นที่ส่วนมากคือร้อยละ 69.81 มีบุคลากรที่ทำงานด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะในโรงเรียน ส่วนโรงเรียนผู้นำที่มีขนาดกลาง ขนาดเล็ก และที่สังกัดสช.นั้น จำนวนโรงเรียนที่ไม่มีบุคลากรที่ทำงานด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะในโรงเรียนมีมากกว่าจำนวนโรงเรียนที่มีบุคลากร

2.5 จำนวนบุคลากรที่ทำงานด้านสื่อการสอนในโรงเรียน โรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภท ส่วนใหญ่มีบุคลากรที่ทำงานด้านสื่อการสอนในโรงเรียนๆละ 1 คน โดยเฉพาะโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช.นั้นโรงเรียนที่มีบุคลากรทำงานด้านนี้ทุกโรงเรียนมีบุคลากรเพียง 1 คนเท่านั้น โรงเรียนผู้นำขนาดกลางมีบางโรงเรียนที่มีบุคลากรที่ทำงานด้านสื่อการสอนถึง 5 คน ส่วนในโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่มีบุคลากรดังกล่าวนี้อย่างมากเพียง 4 คน เท่านั้น

2.6 พื้นฐานการศึกษาของบุคลากรที่ทำงานด้านสื่อการสอน โรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กส่วนใหญ่บุคลากรที่ทำงานด้านสื่อการสอนเรียนจบมาทางสาขาอื่น ส่วนโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช. บุคลากรที่ทำงานด้านนี้เรียนจบมาทางด้านสื่อการสอนโดยตรงมากกว่าบุคลากรที่เรียนจบมาทางสาขาอื่น

2.7 สังกัดของหน่วยงานที่ทำงานด้านสื่อการสอนในโรงเรียน โรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่และขนาดกลางส่วนมากมีหน่วยงานด้านสื่อการสอนสังกัดอยู่กับฝ่ายบริการ รองลงมาคือฝ่าย

วิชาการ ส่วนโรงเรียนผู้นำขนาดเล็กส่วนมากหน่วยงานด้านสื่อการสอนสังกัดอยู่กับฝ่ายวิชาการ และโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช. ส่วนมากสังกัดอยู่กับผู้บริหารโรงเรียน

2.8 ชื่อเรียกหน่วยงานด้านสื่อการสอน โรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภทส่วนมากเรียกชื่อหน่วยงานที่ทำงานด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะว่า "สไลด์ทัศนศึกษา" ที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่นก็มีบ้าง เช่น ศูนย์สไลด์ทัศนศึกษา ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา แต่ก็ยังมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับคำว่า สไลด์ทัศนศึกษาซึ่งเมื่อรวมโรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภทแล้วมีจำนวนถึง 83 โรงเรียนหรือคิดเป็นร้อยละ 84.69 ของโรงเรียนที่มีหน่วยงานนี้ที่เรียกชื่อหน่วยงานด้านสื่อการสอนว่า "สไลด์ทัศนศึกษา"

2.9 สภาพการจัดสรรงบประมาณเพื่องานด้านสื่อการสอนในโรงเรียน โรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กส่วนมากมีการจัดสรรงบประมาณเพื่องานด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะ ส่วนโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช. นั้นจำนวนโรงเรียนที่มีการจัดสรรงบประมาณเพื่องานด้านนี้มีจำนวนน้อยกว่าโรงเรียนที่ไม่มีการจัดสรร

2.10 แหล่งที่ได้มาของงบประมาณด้านสื่อการสอนในโรงเรียน โรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภทได้รับงบประมาณด้านสื่อการสอนจากเงินบำรุงการศึกษาของโรงเรียนเป็นอันดับ 1 ซึ่งโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง อันดับรองลงมาของโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ ได้งบประมาณด้านสื่อการสอนมาจากสมาคมหรือมูลนิธิของโรงเรียน ส่วนโรงเรียนผู้นำขนาดกลางและขนาดเล็กได้มาจากกรมเจ้าสังกัดและของโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช. ได้รับงบประมาณด้านสื่อการสอนจากการจัดกิจกรรมพิเศษ รองลงมาจากเงินบำรุงการศึกษา ซึ่งต่างกับของโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่และขนาดกลางที่ได้รับงบประมาณด้านสื่อการสอนจากการจัดกิจกรรมพิเศษน้อยที่สุด และโรงเรียนผู้นำขนาดเล็กได้รับงบประมาณด้านสื่อการสอนจากสมาคมหรือมูลนิธิของโรงเรียนน้อยที่สุด สำหรับโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช. ได้งบประมาณทางด้านสื่อการสอนจากเอกชนบริจาคน้อยที่สุด

2.11 สภาพการมีส่วนร่วมในการเสนอข้อคิดเห็นในการจัดหาสื่อการสอน โรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภท ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการเสนอข้อคิดเห็นที่จะจัดหาสื่อการสอนของโรงเรียน โดยโรงเรียนผู้นำขนาดเล็กนั้นครูผู้สอนทั้งหมดมีส่วนร่วมเสนอข้อคิดเห็น รองลงมาได้แก่โรงเรียนผู้นำขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และที่สังกัดสช. ตามลำดับ

2.12 ผู้ทำหน้าที่จัดหาสื่อการสอนในโรงเรียน โรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภทส่วนใหญ่

ครูประจำวิชา เป็นผู้ทำหน้าที่จัดหาสื่อการสอน รองลงมาคือหัวหน้าหมวดวิชา นอกจากโรงเรียน ผู้นำขนาดใหญ่ซึ่งทำหน้าที่จัดหาสื่อการสอนรองจากครูประจำวิชาคือครูใส่ทัศนศึกษาหรือครูเทคโนโลยีการศึกษาหรือครูที่ทำหน้าที่ด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะ แต่ก็มีจำนวนใกล้เคียงกับหัวหน้าหมวดวิชามาก นอกจากนี้ยังพบว่าผู้บริหารโรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภทยังมีบทบาทในการทำหน้าที่จัดหาสื่อการสอนในโรงเรียนด้วย โดยเฉพาะในโรงเรียนผู้นำขนาดเล็กและโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช.

2.13 ลักษณะการบริการสื่อการสอนในโรงเรียน โรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่และขนาดกลางส่วนมาก การบริการสื่อการสอนบางอย่างมอบให้หมวดวิชาบางอย่างมอบให้เจ้าหน้าที่ที่ทำงานด้านสื่อการสอนเป็นผู้บริการ รองลงมาคือหมวดวิชาบริการเองภายในหมวด ส่วนโรงเรียนผู้นำขนาดเล็กและที่สังกัดสช. ส่วนมากหมวดวิชาเป็นผู้จัดบริการเองภายในหมวด รองลงมาคือครูผู้สอนช่วยตัวเองทั้งหมด

2.14 แหล่งที่ได้มาของสื่อการสอนในโรงเรียน โรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภท ได้สื่อการสอนโดยการซื้อด้วยเงินของโรงเรียนมากที่สุด ซึ่งเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับที่มาก รองลงมาได้จากการผลิตเองและจากห้องสมุด ตามลำดับ ซึ่งโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนอกนั้นได้มาโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย โดยที่เอกชนมอบให้อยู่ในอันดับสุดท้าย นอกจากของโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ที่ได้มาจากหน่วยงานหรือสถานศึกษาอื่นๆ เป็นอันดับสุดท้าย

ตอนที่ 3 สภาพการของการใช้สื่อการสอน

3.1 ลักษณะการใช้สื่อการสอนประกอบการสอนของครูในโรงเรียน

ครูในโรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภทส่วนมากใช้สื่อประกอบการสอนเป็นบางครั้ง รองลงมาคือใช้น้อยครั้ง ส่วนที่ไม่เคยใช้เลยมีบ้างเป็นส่วนน้อย โดยเฉพาะในโรงเรียนผู้นำที่มีขนาดกลางและที่สังกัดสช. ไม่มีครูที่ไม่เคยใช้สื่อประกอบการสอนเลย

3.2 วิธีการเลือกใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียน

ครูโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่และขนาดเล็ก เลือกใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชามากที่สุดเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือเลือกใช้สื่อการสอนที่ตรงกับจุดมุ่งหมายของเรื่องที่จะสอน

ส่วนโรงเรียนผู้เข้าขนาดกลางและที่สังกัดสข. เลือกใช้สื่อการสอนที่ตรงกับจุดมุ่งหมายของ เรื่องที่สอน มากเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือเลือกใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับ เนื้อหาวิชาที่สอน โรงเรียนผู้เข้า ขนาดใหญ่และขนาดกลางเลือกใช้สื่อการสอนที่ใช้วัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น เป็นอันดับสุดท้าย ใน โรงเรียนผู้เข้าขนาดเล็กเลือกใช้สื่อการสอนที่มีลักษณะน่าสนใจ เป็นอันดับสุดท้าย ส่วนโรงเรียนผู้เข้า ที่สังกัดสข. เลือกใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับประสบการณ์เดิมของนักเรียน เป็นอันดับสุดท้าย

3.3 ลักษณะการใช้สื่อการสอนแต่ละครั้งของครูในโรงเรียน

ในการใช้สื่อการสอนแต่ละครั้งของครูโรงเรียนผู้เข้าขนาดใหญ่และขนาดเล็กส่วนมากให้ นักเรียนช่วย รองลงมาคือใช้ด้วยตัวเองทั้งหมด และครูในโรงเรียนผู้เข้าขนาดกลางส่วนมากใช้ด้วยตัวเองทั้งหมด รองลงมาคือให้นักเรียนช่วย ส่วนโรงเรียนผู้เข้าที่สังกัดสข.นั้นส่วนใหญ่ใช้ด้วยตัวเองทั้งหมด เท่ากับให้นักเรียนช่วย รองลงมาคือมีเพื่อนครูช่วย และในโรงเรียนผู้เข้าขนาดใหญ่มีครูผู้สอนร่วมกับเจ้าหน้าที่ช่วยน้อยที่สุด ส่วนในโรงเรียนผู้เข้าขนาดกลาง ขนาดเล็ก และที่สังกัดสข. มีเจ้าหน้าที่บริการให้ทั้งหมด เป็นจำนวนน้อยที่สุด

3.4 การวางแผนก่อนการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียน

ครูโรงเรียนผู้เข้าขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ก่อนการใช้สื่อการสอนจะมีการวางแผนการใช้ล่วงหน้าเป็นอันดับ 1 ในโรงเรียนผู้เข้าที่สังกัดสข.นั้นมีการเตรียมวัสดุอื่นๆที่จำเป็นต้องใช้ก่อนเป็นอันดับ 1 รองลงมาของโรงเรียนผู้เข้าขนาดใหญ่คือเตรียมกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนผู้เข้าขนาดกลางและขนาดเล็กคือ เตรียมวัสดุอื่นๆที่จำเป็นต้องใช้ และในโรงเรียนผู้เข้าที่สังกัดสข.คือวางแผนการใช้ล่วงหน้า เตรียมกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง และเตรียมนักเรียนกับเน้นส่วนที่สำคัญ สำหรับการวางแผนก่อนการใช้สื่อการสอนเป็นอันดับสุดท้ายของโรงเรียนผู้เข้าทั้ง 4 ประเภท คือการเตรียมห้องเรียนให้เหมาะสมกับสื่อการสอนที่ใช้

3.5 เหตุผลในการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียน

เหตุผลในการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียนผู้เข้าขนาดใหญ่คือคิดว่าช่วยให้การสอนสมบูรณ์ขึ้น เป็นอันดับ 1 รองลงมาคือช่วยให้อธิบายได้ง่ายและสะดวกขึ้น ส่วนโรงเรียนผู้เข้าขนาดกลาง ขนาดเล็ก และที่สังกัดสข.ใช้สื่อการสอนด้วยเหตุผลที่ สื่อการสอนช่วยให้อธิบายได้ง่ายและสะดวกขึ้น เหตุผลรองลงมาของโรงเรียนผู้เข้าขนาดกลางและที่สังกัดสข.คือคิดว่าสื่อการสอนช่วย

ให้การสอนสมบูรณ์ขึ้น ส่วนของโรงเรียนผู้นำขนาดเล็ก คือเนื้อหาในบทเรียนนั้นเหมาะที่จะใช้ แต่ถ้าพิจารณาโดยเฉลี่ยของโรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภทแล้ว เหตุผลที่ใช้สื่อการสอนอันดับแรก คือคิดว่าสื่อการสอนช่วยให้การสอนสมบูรณ์ขึ้น สำหรับเหตุผลในการใช้สื่อการสอนอันดับสุดท้ายของโรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภท คือ เนื้อหาที่สอนจบแล้วไม่รู้อะไร ซึ่งเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับที่น้อยมากหรือมีความหมายเท่ากับไม่เคยคิด

3.6 การปฏิบัติขณะใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียน

ในขณะที่ใช้สื่อการสอนครูโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และที่สังกัดสขจะไม่สนใจเฉพาะสื่อการสอนเป็นอันดับแรก รองลงมาของโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ คือ ใช้สื่อการสอนตามที่วางแผนไว้ ของโรงเรียนผู้นำขนาดกลางคือไม่ใช้สื่อการสอนมากเกินไปในบทเรียนหนึ่งๆ และของโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสข. คือ ใช้อย่างมั่นใจคล่องแคล่วไม่ลังเล ส่วนโรงเรียนผู้นำขนาดเล็กนั้น ขณะใช้สื่อการสอนครูจะใช้สื่อการสอนตามที่วางแผนไว้เป็นอันดับแรก รองลงมาคือใช้สื่อการสอนให้พอเหมาะกับเวลา สำหรับการปฏิบัติขณะใช้สื่อการสอนอันดับสุดท้ายของโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ คือ ใช้เพื่อประหยัดเวลาอธิบายและใช้สื่อซ้ำอีกถ้าทำให้นักเรียนเข้าใจดีขึ้น ของโรงเรียนผู้นำขนาดกลางและที่สังกัดสข. คือ ใช้อย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอน และโรงเรียนผู้นำขนาดเล็กคือใช้สื่อซ้ำอีกถ้าทำให้นักเรียนเข้าใจดีขึ้น แต่ถ้าพิจารณาโดยเฉลี่ยของโรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภทแล้ว พบว่า ขณะใช้สื่อการสอนนั้นจะไม่สนใจเฉพาะสื่อการสอนเป็นอันดับแรก และใช้สื่ออย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอนเป็นอันดับสุดท้าย

3.7 การปฏิบัติภายหลังการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียน

ภายหลังการใช้สื่อการสอน ครูโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่และขนาดเล็กจะใช้คำถามสั้นๆวัดความเข้าใจของนักเรียนเป็นอันดับแรก รองลงมาคือช่วยนักเรียนสรุปบทเรียน โรงเรียนผู้นำที่สังกัดสข. จะใช้คำถามสั้นๆวัดความเข้าใจของนักเรียนและทำความเข้าใจเนื้อหาที่นักเรียนไม่เข้าใจเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ ช่วยนักเรียนสรุปบทเรียนและอธิบายความคิดรวบยอดให้นักเรียน ส่วนในโรงเรียนผู้นำขนาดกลางนั้นครูจะอธิบายความคิดรวบยอดให้นักเรียนเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ ใช้คำถามสั้นๆวัดความเข้าใจของนักเรียนและช่วยนักเรียนสรุปบทเรียน ส่วนการปฏิบัติภายหลังการใช้สื่อการสอนเป็นอันดับสุดท้ายในโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่และขนาดเล็ก คือ บันทึกความร่วมมือ

ของนักเรียนที่ใช้สื่อการสอน ของโรงเรียนผู้นำขนาดกลางคือวางแผนนำผลไปแก้ปัญหาเรื่องอื่นๆต่อไป และร่วมอับนักรเรียนประเมินผล เพื่อการใช้ครั้งต่อไป ส่วนในโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช. คือ วิจารณ์ผลการเรียนที่ใช้สื่อการสอน

3.8 สื่อการสอนที่ใช้ประกอบการสอนอยู่เป็นประจำของครูในโรงเรียน

สื่อการสอนที่ครูใช้ประกอบการสอนอยู่เป็นประจำแตกต่างกันดังนี้ คือ ครูโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่และขนาดเล็กใช้กระดานชอล์คเป็นประจำมากที่สุด รองลงมาคือตำราเรียน โรงเรียนผู้นำขนาดกลางเลือกใช้ตำราเรียนเป็นประจำมากที่สุด รองลงมาคือ กระดานชอล์ค ส่วนโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช. ใช้กระดานชอล์คและตำราเรียนเป็นประจำมากที่สุด รองลงมาคือ แผนภูมิ

3.9 สื่อการสอนที่ครูเลือกใช้มากที่สุด

ครูโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่เลือกใช้กระดานชอล์คและเครื่องฉายสไลด์มากที่สุด รองลงมาคือตำราเรียน โรงเรียนผู้นำขนาดกลางเลือกใช้กระดานชอล์คและตำราเรียนมากที่สุด รองลงมาคือเครื่องฉายสไลด์ โรงเรียนผู้นำขนาดเล็กเลือกใช้ตำราเรียนมากที่สุดรองลงมาคือกระดานชอล์ค เทปบันทึกเสียง ภารทคลองและบัตรคำซึ่งเลือกใช้เท่าๆกัน ส่วนโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช. เลือกใช้เทปบันทึกเสียงมากที่สุด แต่มีจำนวนไม่แตกต่างมากนักกับอันดับรองลงมาคือ ภารทคลอง บัตรคำ ฯลฯ

3.10 ปัญหาในการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียน

ครูโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่และที่สังกัดสช. มีปัญหาในการใช้สื่อการสอนมากเป็นอันดับ 1 ในเรื่องที่มีเวลาในช่วงโมงที่ใช้สั้นเกินไป ปัญหารองลงมาของโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่คือไม่มีเวลาที่จะประเมินผลการใช้สื่อการสอน/ของโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช. คือไม่มีเจ้าหน้าที่ให้ความสะดวกในการใช้ ปัญหาอันดับแรกของโรงเรียนผู้นำขนาดกลางคือไม่มีเวลาที่จะประเมินผลการใช้ รองลงมาคือมีเวลาในช่วงโมงที่ใช้สื่อการสอนน้อยเกินไป ส่วนปัญหาอันดับแรกของโรงเรียนผู้นำขนาดเล็กคือมีเวลาในช่วงโมงที่ใช้สื่อการสอนน้อยเกินไปและไม่มีเวลาที่จะประเมินผลการใช้ รองลงมาคือหากิจกรรมร่วมได้ยาก ส่วนปัญหาอันดับสุดท้ายของโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็กคือใช้สื่อบางประเภทไม่ได้เพราะโรงเรียนไม่พร้อม ส่วนของโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช. คือขาดความมั่นใจในการใช้ แต่ถ้าเฉลี่ยโรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภทแล้วปัญหาอันดับแรกคือมีเวลาในคาบที่ใช้สื่อ

น้อยเกินไป รองลงมาคือไม่มีเวลาที่จะประเมินผลการใช้ และปัญหาอันดับสุดท้ายคือใช้สื่อการสอนบางประเภทไม่ได้เพราะโรงเรียนไม่พร้อม

ตอนที่ 4 ความต้องการการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียน

4.1 ความต้องการการบริการ

ครูโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ต้องการการมีศูนย์สื่อการสอนโดยเฉพาะมากเป็นอันดับ 1

รองลงมาคือมีวัสดุอุปกรณ์สำหรับการผลิตสื่อการสอนอย่างสมบูรณ์ โรงเรียนผู้นำขนาดกลางและขนาดเล็กต้องการมีวัสดุอุปกรณ์สำหรับการผลิตสื่อการสอนอย่างสมบูรณ์มากเป็นอันดับ 1 อันดับรองลงมาของโรงเรียนผู้นำขนาดกลางคือต้องการมีศูนย์สื่อการสอนโดยเฉพาะ ของโรงเรียนผู้นำขนาดเล็กคือการให้ความสะดวกในการเบิกจ่ายเงินที่ใช้ในการดำเนินงานต่างๆและมีเจ้าหน้าที่ช่วยผลิตสื่อที่ต้องการ ส่วนความต้องการอันดับแรกของโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช.คือ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการผลิตสื่อการสอน รองลงมาคือให้ความสะดวกในการติดต่อขอยืมสื่อการสอน สำหรับความต้องการการบริการอันดับสุดท้ายของโรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภทคือการจัดเจ้าหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือในขณะใช้สื่อการสอนบางชนิด

ถ้าเฉลี่ยความต้องการด้านบริการของโรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภทแล้ว ความต้องการอันดับแรกคือการมีวัสดุอุปกรณ์สำหรับการผลิตสื่อการสอนอย่างสมบูรณ์ รองลงมาคือการมีศูนย์สื่อการสอนโดยเฉพาะ และความต้องการอันดับสุดท้ายคือการจัดเจ้าหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือในขณะใช้สื่อการสอนบางชนิด

4.2 ความต้องการการใช้สื่อการสอนประเภทวัสดุ

สื่อการสอนประเภทวัสดุที่ครูโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ต้องการใช้มากเป็นอันดับ 1 คือหนังสืออ่านประกอบ รองลงมาคือหนังสือแบบเรียน ครูโรงเรียนผู้นำขนาดกลางต้องการใช้หนังสือแบบเรียนมากเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือหนังสืออ่านประกอบ โรงเรียนผู้นำขนาดเล็กต้องการใช้หนังสืออ่านประกอบและภาพถ่ายมากเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือหนังสือแบบเรียน และโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช.ต้องการใช้หนังสืออ่านประกอบและหนังสือแบบเรียน รองลงมาคือภาพถ่าย สำหรับสื่อการสอนประเภทวัสดุที่ครูโรงเรียนผู้นำต้องการใช้เป็นอันดับสุดท้ายของโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่

และขนาดกลางคือ กระเป๋านั่ง ในโรงเรียนผู้นำขนาดเล็กคือภาพโฆษณา ภาพตัดจากหนังสือ และในโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช.คือภาพการ์ตูน

ถ้าเฉลี่ยความต้องการใช้สื่อการสอนประเภทวัสดุของโรงเรียนทั้ง 4 ประเภทแล้ว พบว่าสื่อการสอนที่ความต้องการใช้มากเป็นอันดับแรก คือ หนังสืออ่านประกอบ รองลงมาคือหนังสือแบบเรียนและอันดับสุดท้ายคือกระเป๋านั่ง

4.3 ความต้องการใช้สื่อการสอนประเภทอุปกรณ์

สื่อการสอนประเภทอุปกรณ์ที่ครูโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ต้องการใช้มากเป็นอันดับ 1 คือ เครื่องอัดสำเนา (ไเรเนียว) รองลงมาของโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ และขนาดกลางคือ เครื่องบันทึก เทป ไทรทัศน์ (วิดีโอเทป) อันดับรองลงมาของโรงเรียนผู้นำขนาดเล็กคือ เครื่องขยายเสียงและของจริง ส่วนครูโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช. ต้องการใช้ เครื่องอัดสำเนา (ไเรเนียว) และเครื่องขยายเสียงมากเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ เครื่องถ่ายเอกสาร กระดานป้ายนิเทศและกระดานขอล็ค สำหรับสื่อการสอนประเภทอุปกรณ์ที่ครูต้องการใช้เป็นอันดับสุดท้ายของโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก คือ กล้องถ่ายภาพยนตร์ 8 มม. ของโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช. ต้องการใช้กล้องถ่ายภาพยนตร์ 16 มม. และกล้องถ่ายภาพยนตร์ 8 มม. เป็นอันดับสุดท้าย

ถ้าพิจารณาความต้องการใช้สื่อการสอนประเภทอุปกรณ์โดยเฉลี่ยของโรงเรียนทั้ง 4 ประเภทแล้ว พบว่า เครื่องอัดสำเนา (ไเรเนียว) ต้องการใช้มากเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ เครื่องบันทึก เทป ไทรทัศน์ (วิดีโอเทป) และต้องการใช้กล้องถ่ายภาพยนตร์ 8 มม. เป็นอันดับสุดท้าย

4.4 ความต้องการใช้สื่อการสอนประเภทวิธีการ

ครูโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ต้องการใช้วิธีการค้นคว้าจากห้องสมุดมากเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ การอภิปราย ครูโรงเรียนผู้นำขนาดกลางต้องการใช้วิธีการสาธิตมากเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ การค้นคว้าจากห้องสมุด ครูโรงเรียนผู้นำขนาดเล็กและที่สังกัดสช. ต้องการใช้วิธีการทดลองมากเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือวิธีการสาธิต สำหรับวิธีการที่ต้องการใช้เป็นอันดับสุดท้ายของครูโรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภท คือ การสอนแบบจุลภาค

ถ้าพิจารณาความต้องการสื่อการสอนประเภทวิธีการโดยเฉลี่ยของโรงเรียนผู้นำทั้ง 4

ประเภท แล้วพบว่า การสวดิตเป็นความต้องการอันดับแรก รองลงมาคือ การทดลอง และความต้องการอันดับสุดท้ายคือ การสอนแบบจุลภาค

การอภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สภาพการส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือครูผู้สอนในโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรระดับชั้นมัธยมศึกษาครั้งนี้ เป็นครูชายมากกว่าครูหญิง แต่มีจำนวนใกล้เคียงกันจึงพิจารณาได้ว่าเพศไม่เป็นตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้ ครูส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีถึงร้อยละ 84.08 ของครูที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมดและมีส่วนหนึ่งที่สำเร็จการศึกษาถึงระดับปริญญาโทจึงทำให้ข้อมูลที่ได้มีความเชื่อมั่นมากขึ้น จำนวนครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตอนปลาย และที่สอนอยู่ในทั้งสองระดับมีจำนวนใกล้เคียงกันมาก ดังนั้นระดับชั้นที่สอนจึงไม่เป็นตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้ ครูส่วนใหญ่สอนอยู่ในโรงเรียนที่เปิดสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งมีจำนวนประมาณถึง 11/14 ของครูที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจึงพิจารณาได้ว่าโรงเรียนดังกล่าวเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ค่อนข้างสมบูรณ์เพราะมีทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งมีระดับชั้นต่างๆถึง 6 ระดับ ครูส่วนใหญ่คือประมาณ 4/5 ของจำนวนครูทั้งหมดมีอายุตั้งแต่ 25-35 ปีซึ่งเป็นวัยที่กำลังกระตือรือร้นในการทำงาน มีความคิดริเริ่ม ตลอดจนข้อเสนอแนะที่ควรศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างยิ่ง

เมื่อพิจารณาคำหมวดวิชาที่สอนแล้วพบว่า เป็นครูในหมวดวิชาสังคมศึกษามากที่สุดซึ่งจากงานวิจัยของนักการศึกษาหลายๆคนได้ผลการวิจัยออกมาว่าครูหมวดสังคมศึกษาเป็นครูที่ใช้สื่อการสอนประกอบการสอนมากกว่าหมวดวิชาอื่น เช่นงานวิจัยของอาเทอร์บิวรี่ (Arterbury 1971: 4825A-4826A) เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามจำนวนครูในหมวดวิชาอื่นๆก็มีจำนวนใกล้เคียงกับหมวดวิชาสังคมศึกษามาก ดังนั้นหมวดวิชาของครูที่สอนในครั้งนี้จึงไม่ใช่ตัวแปรที่ต้องพิจารณาถึง ครูส่วนใหญ่สอนอยู่ในโรงเรียนผู้นำขนาดกลางซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกับโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่และจำนวนครูในโรงเรียนผู้นำขนาดเล็กใกล้เคียงกับจำนวนครูในโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช. ดังนั้นจะเห็นว่าโรงเรียนผู้นำที่ศึกษาครั้งนี้เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและที่สังกัดสช. ซึ่งในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางมักจะมีความพร้อมทางด้านสื่อการสอนมากกว่า

โรงเรียนผู้นำขนาดเล็กและที่สังกัดสช. จำนวนนักเรียนที่สอนในแต่ละคาบส่วนใหญ่มีจำนวน 36-40 คน รองลงมาคือ 41-45 คน ซึ่งเมื่อรวมจำนวนทั้งสองกลุ่มนี้เข้าด้วยกันเป็น 36-45 คนแล้ว พบว่า มีจำนวนถึงร้อยละ 58.60 ซึ่งเกินกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมด จำนวนนักเรียนในช่วงดังกล่าวเหมาะที่จะนำสื่อการสอนช่วยประกอบการสอนเป็นอย่างยิ่ง ส่วนครูที่สอนนักเรียนในแต่ละคาบมากกว่า 50 คนมีบ้างแต่น้อยมากคือประมาณ 1/50 ของครูทั้งหมด จึงไม่เป็นอุปสรรคในเรื่องของจำนวนนักเรียนที่สอน

ระยะเวลาของครูที่ทำการสอน ส่วนมากแล้วสอนมา 5-10 ปี มีจำนวนมากกว่าครึ่งคือประมาณ 11/20 ของครูทั้งหมด ถ้าพิจารณาครูส่วนใหญ่แล้วคือร้อยละ 80.25 นั้น สอนมาแล้วมากกว่า 5 ปีขึ้นไป ซึ่งครูเหล่านี้มีประสบการณ์ในการสอนรวมทั้งการใช้สื่อการสอนมากพอสมควร สำหรับจำนวนคาบเวลาที่สอนต่อสัปดาห์ ครูส่วนใหญ่คือร้อยละ 59.23 สอน 16-20 คาบและถ้ารวมกับจำนวนคาบที่สอน 11-15 คาบ/สัปดาห์ อีกร้อยละ 21.02 จะได้จำนวนคาบที่สอน 11-20 คาบต่อสัปดาห์ มีจำนวนครูถึงร้อยละ 80.25 ซึ่งเป็นครูส่วนใหญ่โดยจำนวนคาบในช่วงดังกล่าวยังพอมีเวลาสำหรับการจัดเตรียมการใช้สื่อการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนเวลาที่ต้องปฏิบัติงานอื่นๆ นอกเหนือจากการสอนส่วนใหญ่น้อยกว่า 5 คาบซึ่งไม่กระทบกระเทือนเวลาที่ใช้เตรียมการสอนโดยใช้สื่อการสอนประกอบ ในด้านประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน ครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทั้งจากที่เคยศึกษามาในสถาบันก่อนเป็นครูและขณะเป็นครูก็ยังเคยใช้อยู่เป็นประจำโดยครูที่ไม่มีความรู้ด้านสื่อการสอนเลยมีจำนวนน้อยมากคือมีเพียงร้อยละ 1.68 เท่านั้น ซึ่งเมื่อเทียบกับงานวิจัยของพรทิพา เหลืองวัฒนาภิจ (2522: ง-จ) ที่พบว่า ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลในกรุงเทพฯ ส่วนมากมีความรู้และประสบการณ์ด้านโสตทัศนศึกษาบ้างพอสมควร แต่คุณภาพค่อนข้างต่ำ โดยครูส่วนมากเคยศึกษาทางด้านโสตทัศนศึกษาน้อยในระหว่างที่เป็นนิสิตหรือนักศึกษาเท่านั้น และไม่เคยเข้ารับการอบรมในระหว่างที่เป็นครู จะเห็นได้ว่ามีลักษณะแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย แต่ส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน

จึงสรุปได้ว่าครูผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 157 คนนี้ เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมและให้ข้อมูลที่มีความเชื่อมั่นได้ค่อนข้างสูง

ตอนที่ 2 สภาพการโดยทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับสื่อการสอนในโรงเรียน

2.1 สถานที่ทำงานด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะ

มีเพียงโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่เท่านั้นที่ส่วนมากมีสถานที่ทำงานด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะในโรงเรียน อาจเนื่องมาจากโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ส่วนมากเป็นโรงเรียนที่ก่อตั้งมานานจึงมีความพร้อมในด้านต่างๆมากกว่าโรงเรียนผู้นำขนาดกลาง ขนาดเล็ก และที่สังกัดสช. ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้สามารถจัดตั้งหน่วยงานด้านนี้ขึ้นมาใหม่ได้มากกว่า แต่ยังไม่เคยมีงานวิจัยในลักษณะดังกล่าวนี้จึงไม่อาจเปรียบเทียบได้

2.2 ลักษณะของสถานที่ทำงานด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะในโรงเรียน

ในโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่และขนาดกลางส่วนมากเป็นส่วนหนึ่งของอาคารใดอาคารหนึ่ง ส่วนในโรงเรียนผู้นำขนาดเล็กและที่สังกัดสช. เป็นส่วนหนึ่งของอาคารใดอาคารหนึ่ง เท่าๆกับที่กระจายอยู่ตามอาคารหรือคณาคววิชา ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาทั้งหมดกรมเจ้าสังกัดยังไม่มีนโยบายในเรื่องการมีอาคารสำหรับงานด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะ แต่ละโรงเรียนที่มีหน่วยงานด้านนี้จึงได้แต่ตัดแปลงห้องจากส่วนหนึ่งของอาคารเรียน เป็นสถานที่ทำงานดังกล่าว และในโรงเรียนผู้นำขนาดเล็กกับที่สังกัดสช. ซึ่งยังคงมีข้อจำกัดในเรื่องอาคารสถานที่จึงใช้วิธีกระจายการทำงานด้านนี้ไปตามหมวดวิชาโดยไม่มีห้องทำงานโดยเฉพาะ แต่เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นซึ่งอีกส่วนหนึ่งนั้นก็ยังมีลักษณะเดียวกับโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่และขนาดกลาง โดยเฉพาะของโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช. นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจลา จตุรพาณิชย์ (2512: ง-จ) ที่ได้วิจัยถึงเรื่องนี้ในโรงเรียนราษฎร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าโรงเรียนดังกล่าวมีห้องเก็บอุปกรณ์รวม แต่ยังคงขาดเครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิต จึงเป็นเพียงห้องเก็บอุปกรณ์มากกว่าที่จะเป็นสถานที่ทำงานด้านสื่อการสอน

2.3 สาเหตุที่ไม่มีสถานที่ทำงานด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะในโรงเรียน

โรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่และขนาดเล็กส่วนมากมีสาเหตุมาจากการขาดบุคลากรที่จะทำงานด้านนี้ รองลงมาคืออาคารสถานที่ไม่พร้อมเท่าๆกับงบประมาณมีจำนวนจำกัด ในด้านบุคลากรอาจเนื่องมาจากในระยะแรกๆยังมีบุคลากรที่จบมาทางสาขานี้น้อยกว่าความต้องการ แต่ปัจจุบัน ปัญหาดังกล่าวลดน้อยลงมากเนื่องจากมีสถาบันที่ผลิตบุคลากรด้านนี้ ปัญหาที่สำคัญในเรื่องบุคลากรคือกรมเจ้าสังกัด

ยังไม่สามารถเพิ่มอัตราดังกล่าวให้กับโรงเรียนในสังกัดได้อย่างทั่วถึง ส่วนในเรื่องอาคารสถานที่ยังไม่พร้อมและงบประมาณมีจำนวนจำกัดนั้นโรงเรียนส่วนมากจำเป็นต้องนำไปใช้ในด้านที่จำเป็นมากกว่าไปก่อนเมื่อพร้อมแล้วจึงมีการพิจารณาในเรื่องนี้ ส่วนโรงเรียนผู้นำขนาดกลางและที่สังกัดสช. สาเหตุของการที่ไม่มีสถานที่ทำงานด้านสื่อการสอนส่วนใหญ่เนื่องมาจากอาคารสถานที่ยังไม่พร้อมเพราะโรงเรียนผู้นำขนาดเล็กมักเป็นโรงเรียนที่เพิ่งเปิดดำเนินการได้ไม่นาน เป็นส่วนมากจึงมีอาคารเรียนจำกัดเฉพาะการเรียนเท่านั้นและโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช. มักจะเกี่ยวข้องกับงบประมาณในการก่อสร้างอาคารซึ่งมีจำนวนจำกัดและความจำเป็นด้านอื่นๆมากประกอบกับต้องรับนักเรียนเป็นจำนวนมากเพื่อให้โรงเรียนดำเนินการไปได้จึงไม่มีอาคารสถานที่เพียงพอที่จะดำเนินการในด้านสื่อการสอนโดยตรง

2.4 สภาพการการมี/ไม่มีบุคลากรที่ทำงานด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะในโรงเรียน

โรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ส่วนมากคือร้อยละ 69.81 มีบุคลากรที่ทำงานด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความพร้อมในด้านสถานที่ที่ทำงานด้านนี้และความจำเป็นที่มีนักเรียนเป็นจำนวนมากซึ่งตามสัดส่วนของจำนวนนักเรียนที่มากจึงสามารถมีอัตราครูที่ทำงานด้านนี้ตามระเบียบของกรมเจ้าสังกัด ส่วนโรงเรียนผู้นำขนาดกลาง ขนาดเล็กและที่สังกัดสช. นั้นจำนวนโรงเรียนที่มีบุคลากรทำงานด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะมีน้อยกว่าโรงเรียนที่ไม่มี อาจเนื่องมาจากอัตรากำลังของครูในโรงเรียนดังกล่าวยังมีจำนวนไม่มากพอที่จะครอบคลุมบุคลากรด้านสื่อการสอน โดยเฉพาะโรงเรียนที่ตั้งมาไม่นานและโรงเรียนที่สังกัดสช. ที่มีความจำเป็นของครูประจำวิชาต่างๆมากกว่า

2.5 จำนวนบุคลากรที่ทำงานด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะ

ส่วนใหญ่ในโรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภท มีบุคลากรที่ทำงานด้านสื่อการสอนโรงเรียนละ 1 คน ส่วนโรงเรียนที่มีบุคลากรดังกล่าวมากกว่า 1 คนนั้น ส่วนมากจะเป็นครูในหมวดวิชาต่างๆซึ่งมีชั่วโมงสอนประจำอยู่แล้วมาช่วยงานด้านสื่อการสอนบ้าง เป็นบางเวลาที่ว่าง เพราะอัตรากำลังของครูที่ทำงานด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะตามที่กรมกำหนดยังมีจำนวนน้อยมาก เมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนและสภาพความเป็นจริงภายในโรงเรียน สำหรับโรงเรียนที่มีบุคลากรที่ทำงานด้านสื่อการสอนมากกว่า 1 คนนั้นมักจะเป็นผู้ร่วมทำงานเสียส่วนใหญ่เพราะจำนวนบุคลากรที่ทำงานด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะจริงๆนั้นตามอัตราที่กรมกำหนดมักจะเพียง 1 คนเป็นส่วนมาก

2.6 พื้นฐานการศึกษาของบุคลากรที่ทำงานด้านสื่อการสอนในโรงเรียน

โรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กส่วนมากบุคลากรด้านสื่อการสอนศึกษาจบมาทางสาขาวิชาอื่นที่ไม่ใช่สื่อการสอนโดยตรง ทั้งนี้เพราะโรงเรียนเหล่านี้มักจะจัดหาครูภายในโรงเรียนที่มีความสามารถหรือมีความสนใจในงานด้านนี้ที่มีอยู่แล้วในโรงเรียนให้มาทำงานด้านนี้ ในระยะที่กรมเจ้าสังกัดกำหนดอัตราครูด้านนี้มาให้ เมื่อโรงเรียนเห็นว่างานพอค่าเงินไปได้แล้วจึงไม่เห็นความจำเป็นในการรับครูใหม่ที่เรียนจบมาโดยตรงดังที่พบในงานวิจัยนี้ ส่วนโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช.นั้นบุคลากรด้านนี้เรียนจบมาทางสาขาสื่อการสอนโดยตรงมีมากกว่าที่จบมาทางสาขาอื่น อาจเนื่องมาจากโรงเรียนดังกล่าวมีความเป็นอิสระในการพิจารณารับครูใหม่ ความความต้องการและงบประมาณของโรงเรียน จึงสามารถเลือกครูที่มีวุฒิการศึกษาคำที่ต้องการได้มากกว่า แต่ก็มีจำนวนน้อยมาก

2.7 สังกัดของหน่วยงานที่ทำงานด้านสื่อการสอนในโรงเรียน

โรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่และขนาดกลางส่วนมากหน่วยงานด้านสื่อการสอนสังกัดอยู่กับฝ่ายบริการ รองลงมาคือฝ่ายวิชาการ ทั้งนี้คงเป็นไปตามแนวนโยบายของกรมสามัญศึกษาในการกำหนดงานด้านสื่อการสอนเป็นงานสนับสนุนการเรียนการสอนซึ่งโดยปกติทั่วไปจัดเป็นงานบริการ ส่วนโรงเรียนผู้นำขนาดเล็กส่วนมากจะไม่มีผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายบริการจึงมักให้หน่วยงานดังกล่าวขึ้นอยู่กับฝ่ายวิชาการ และในโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช.ส่วนใหญ่สังกัดอยู่กับผู้บริหารโรงเรียน อาจจะเป็นเนื่องจากความสะดวกและความเหมาะสมในการพิจารณาเรื่องงบประมาณที่ใช้เพื่องานด้านนี้ ซึ่งยังไม่เคยมีการวิจัยในเรื่องดังกล่าวโดยตรงจึงไม่สามารถเปรียบเทียบผลดังกล่าวได้

2.8 ชื่อเรียกหน่วยงานด้านสื่อการสอน

โรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภท ส่วนใหญ่คือร้อยละ 84.69 ยังคงเรียกชื่อหน่วยงานที่ทำงานด้านสื่อการสอนว่า "สไลด์ทัศนศึกษา" ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากชื่อดังกล่าวกรมเจ้าสังกัดใช้เรียกอย่างเป็นทางการมาก่อนและยังไม่มีคำสั่งเปลี่ยนแปลง ดังนั้นโรงเรียนส่วนใหญ่จึงยังคงใช้ชื่อนี้อยู่ แต่ก็มีบางโรงเรียนที่เปลี่ยนชื่อไปตามความเจริญก้าวหน้าของงานด้านนี้ เช่น เรียกว่าศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา เป็นต้น แต่ก็ยังมีจำนวนน้อยมาก

2.9 สภาพการจัดสรรงบประมาณเพื่องานด้านสื่อการสอนในโรงเรียน

โรงเรียนผู้นำที่สังกัดกรมสามัญศึกษาทั้ง 3 ขนาด ส่วนมากมีการจัดสรรงบประมาณด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะซึ่งคงเป็นไปตามนโยบายของกรมในเรื่องการทำโครงการหรือแผนการใช้เงินของฝ่ายต่างๆในโรงเรียน ส่วนโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช.มีจำนวนโรงเรียนที่จัดสรรงบดังกล่าวน้อยกว่าจำนวนโรงเรียนที่ไม่มีการจัดสรร อาจเนื่องมาจากความจำเป็นของโรงเรียนที่ต้องรับภาระทางด้านการเงินของโรงเรียนเอง เป็นส่วนใหญ่ จึงต้องพิจารณาใช้เงินอย่างละเอียดถี่ถ้วนและเท่าที่จำเป็นต้องใช้ก่อน

2.10 แหล่งที่ได้มาของงบประมาณด้านสื่อการสอนในโรงเรียน

โรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภท ส่วนมากได้งบประมาณด้านสื่อการสอนในโรงเรียนจากเงินบำรุงการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งเป็นเงินที่มีรายรับค่อนข้างจะแน่นอนจึงสะดวกในการจัดสรรเพื่องานด้านต่างๆอยู่แล้ว สำหรับโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ซึ่งมักจะมีสมาคมและมูลนิธิของโรงเรียนจึงสามารถได้งบประมาณดังกล่าวจากสมาคมหรือมูลนิธิอีกทางหนึ่งด้วย ส่วนโรงเรียนผู้นำขนาดกลางและขนาดเล็กส่วนมากได้งบจากกรม เจ้าสังกัดรองลงมาจากเงินบำรุงการศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนดังกล่าวยังไม่มีสมาคมหรือมูลนิธิของโรงเรียนช่วย เพราะส่วนมากเป็นโรงเรียนที่ตั้งมาไม่นานประกอบกับเงินบำรุงการศึกษามีน้อยจึงมักได้รับการช่วยเหลือจากกรม เจ้าสังกัดในเรื่องนี้ สำหรับโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช.ได้รับงบประมาณด้านสื่อการสอนจากการจัดกิจกรรมพิเศษเป็นอันดับรองจากเงินบำรุงการศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่โรงเรียนที่สังกัดสช.ต้องช่วยตัวเองในเรื่องของงบประมาณในโรงเรียนดังกล่าวมาแล้ว

2.11 สภาพการมีส่วนร่วมในการ เสนอข้อคิดเห็นในการจัดสื่อการสอน

ครูโรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภทส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการ เสนอข้อคิดเห็นที่จะจัดหาสื่อการสอนของโรงเรียนโดยเฉพาะในโรงเรียนผู้นำขนาดเล็กครูทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กมีครูไม่มาก ผู้บริหารสามารถปรึกษาหารือเรื่องต่างๆได้อย่างทั่วถึงกันทุกคน ส่วนโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และที่สังกัดสช.มักมีครูเป็นจำนวนมาก ผู้บริหารอาจพิจารณาครูที่เป็นตัวแทนในการ เสนอข้อคิดเห็น แทนที่จะให้ครูทุกคนเสนอข้อคิดเห็น

2.12 ผู้ทำหน้าที่จัดหาสื่อการสอนในโรงเรียน

โรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภท ส่วนมากครูประจำวิชาเป็นผู้ทำหน้าที่จัดหาสื่อการสอน

ทั้งนี้ เนื่องจากครูประจำวิชา เป็นผู้รู้เนื้อหาวิชาที่ตนสอน เป็นอย่างดีจึงสามารถพิจารณาได้ว่าเนื้อหาวิชานั้นๆควรใช้สื่อการสอนอย่างไรและคอนโคของบทเรียน ส่วนจะใช้สื่ออะไรนั้นควรมีการปรึกษาหารือกับครูที่ทำงานด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะ ในโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่มีครูโสตทัศนศึกษาหรือครูที่ทำหน้าที่ด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะ เป็นผู้จัดหาสื่อการสอนรองจากครูประจำวิชา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่มีครูที่ทำงานด้านนี้เป็นส่วนมากอยู่แล้ว ส่วนในโรงเรียนผู้นำขนาดเล็กและที่สังกัดสช. ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อการสอนด้วย ซึ่งอาจเนื่องมาจากจำนวนครูในโรงเรียนดังกล่าวมีจำนวนไม่มากนัก การกระจายงานทำได้ทั่วถึงและผู้บริหารสามารถตัดสินใจได้ดีกว่าในเรื่องของการใช้จ่ายเงินในโรงเรียน

2.13 ลักษณะการบริการสื่อการสอนในโรงเรียน

โรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่และขนาดกลางส่วนมากการบริการสื่อการสอนนั้นบางอย่างมอบให้หมวดบางอย่างมอบให้เจ้าหน้าที่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานที่ทำงานด้านสื่อการสอนส่วนมากเป็นส่วนหนึ่งของอาคารใดอาคารหนึ่ง ดังนั้นการบริการบางอย่างอาจจะไม่สะดวก เช่น สื่อการสอนที่บางหมวดวิชาต้องใช้อยู่เป็นประจำและห้องสอนอยู่ห่างไกลจากห้องที่ทำงานด้านสื่อการสอน เพื่อความสะดวกบางอย่างจึงมอบให้หมวดวิชาเป็นผู้ดำเนินการ ส่วนโรงเรียนผู้นำขนาดเล็กและที่สังกัดสช. ส่วนมากหมวดวิชาเป็นผู้จัดบริการเองภายในหมวด ซึ่งอาจเป็นเพราะในโรงเรียนดังกล่าวยังไม่มีสถานที่ทำงานด้านสื่อการสอนโดยเฉพาะจึงมอบให้หมวดวิชาดำเนินการในเรื่องนี้

2.14 แหล่งที่ได้มาของสื่อการสอนในโรงเรียน

โรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภท ส่วนใหญ่ได้สื่อการสอนโดยการซื้อด้วยเงินของโรงเรียน ซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายและสะดวกที่สุด รองลงมาได้จากการผลิตเองและห้องสมุดซึ่งก็เป็นวิธีที่ค่อนข้างจะสะดวกและตรงกับความต้องการของครูผู้สอน ส่วนที่ได้จากเอกชนมอบให้มึ้น้อยมากโดยเฉพาะในโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช. ซึ่งมีสภาพการของตัวเองเป็นเอกชนอยู่แล้ว สำหรับในโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ได้สื่อการสอนมาจากหน่วยงานหรือสถานศึกษาอื่น เป็นอันดับสุดท้าย อาจเป็นเพราะโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่มักจะมีสื่อการสอนที่ต้องการใช้อยู่บ้างแล้วพอสมควรจึงอาจจัดหาเพิ่มเติมได้ด้วยวิธีการอื่น

ตอนที่ 3 สภาพการของการใช้สื่อการสอน

3.1 ลักษณะการใช้สื่อการสอนประกอบการสอนของครูในโรงเรียนผู้นำ

ครูในโรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภท ส่วนใหญ่ใช้สื่อการสอนประกอบการสอนเป็นบางครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของศักดิ์ดา ชุศรี (2524: จ) ที่พบว่าครูอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพฯ ใช้สื่อการสอนเพื่อป้องกันการคิดสารเสพติดเป็นบางครั้ง และงานวิจัยของนฤมล บุญยายน (2524: ก-ข) ที่พบว่าอาจารย์ในวิทยาลัยครูนครปฐมส่วนใหญ่ใช้สื่อการสอนบ้าง เป็นครั้งคราว สำหรับครูในโรงเรียนผู้นำที่ไม่เคยใช้สื่อการสอนเลยมีบ้างแต่เป็นจำนวนน้อยมาก

3.2 วิธีการเลือกใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียน

ครูในโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่และขนาดเล็ก เลือกใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่สอนมากเป็นอันดับ 1 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประชัญ พิศรपाल (2512: ง-จ) ที่พบว่าในโรงเรียนมัธยมแบบประสม ครูเลือกใช้สื่อการสอนตามความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่สอน ส่วนโรงเรียนผู้นำขนาดกลางและที่สังกัดสช. เลือกใช้สื่อการสอนที่ตรงกับจุดมุ่งหมายของเรื่องที่สอนมากเป็นอันดับ 1

เป็นที่น่าสังเกตว่าครูโรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภท ส่วนใหญ่จะเลือกใช้สื่อที่ใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นเป็นอันดับสุดท้ายหรือเกือบสุดท้าย ซึ่งต่างกับงานวิจัยของ แจ่มจันทร์ ปรีชาวิเศษ (2521: ง-จ) ที่พบว่าครูประถมสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรีส่วนใหญ่ นำวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่นมาเป็นสื่อการสอนโดยยึดเนื้อหา แผนการสอน คู่มือครูและความประหยัด เป็นเกณฑ์

3.3 ลักษณะการใช้สื่อการสอนแต่ละครั้งของครูในโรงเรียน

ครูโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่และขนาดเล็กส่วนมากในการใช้สื่อการสอนแต่ละครั้งจะให้นักเรียนช่วยอันดับ 1 รองลงมาคือใช้ด้วยตัวเองทั้งหมด ซึ่งการให้นักเรียนช่วยนี้นับว่าสะดวกและกระทำได้ง่ายโดยอาจจัดฝึกอบรมการใช้สื่อการสอนกับนักเรียนที่สนใจจากทุกๆห้องเรียน โดยรับสมัครห้องเรียนละ 1-2 คนแล้วแต่ความเหมาะสม ส่วนโรงเรียนผู้นำขนาดกลางส่วนใหญ่ใช้ด้วยตัวเองทั้งหมดซึ่งนับว่าเป็นวิธีที่สะดวกที่สุดถ้าทำได้ สำหรับโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช. ส่วนใหญ่ใช้ด้วยตัวเองทั้งหมด เท่าๆกับให้นักเรียนช่วย

3.4 การวางแผนก่อนการใช้สื่อการสอน

ครูโรงเรียนผู้นำที่สังกัดกรมสามัญศึกษาทั้ง 3 ขนาด ก่อนการใช้สื่อการสอนจะมีการวางแผน

แผนการใช้ล่วงหน้าเป็นอันดับ 1 สอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล บุญยาน (2522: ก-ข) ที่พบว่า อาจารย์วิทยาลัยครูนครปฐมส่วนใหญ่ก่อนการใช้สื่อการสอนจะมีการวางแผนล่วงหน้า ส่วนโรงเรียน ผู้นำที่สังกัดสช. จะมีการเตรียมวัสดุอื่นๆที่จำเป็นต้องใช้ก่อนเป็นอันดับ 1 สำหรับการวางแผนก่อน การใช้สื่อการสอนอันดับสุดท้ายของโรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภทคือการเตรียมห้องเรียนให้เหมาะสม กับสื่อการสอนที่ใช้ เหตุผลอาจเนื่องมาจากปัจจุบันห้องเรียนที่ใช้สื่อการสอนมักจะเป็นห้องที่จัดโดย เฉพาะที่มีการเตรียมไว้อย่างถาวรแล้วหรือถ้ายังไม่มีห้องที่ใช้สื่อการสอนโดยเฉพาะ การเตรียม ห้องเรียนให้เหมาะสมกับสื่อที่ใช้นั้นเป็นเรื่องยุ่งยากที่ต้องใช้เวลาในการเตรียมมาก จึงมีการปฏิบัติ ในการเตรียมห้องเรียนให้เหมาะสมกับสื่อที่ใช้เป็นอันดับสุดท้าย

3.5 เหตุผลในการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียน

โรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ใช้สื่อการสอนด้วยเหตุผลที่คิดว่าสื่อการสอนช่วยให้การสอน สมบูรณ์ขึ้นเป็นอันดับ 1 ซึ่งเป็นไปตามหลักการใช้สื่อการสอนทั่วไป โรงเรียนผู้นำขนาดกลาง ขนาดเล็ก และที่สังกัดสช. มีเหตุผลที่ใช้สื่อการสอนคือ สื่อการสอนช่วยให้อธิบายได้ง่ายและสะดวกขึ้น เป็นอันดับ 1 ซึ่งจัดเป็นคุณสมบัติข้อหนึ่งของสื่อการสอน สำหรับเหตุผลในการใช้สื่อการสอนอันดับ สุดท้ายของโรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภท คือ เนื้อหาที่สอนจบแล้วไม่รู้จะสอนอะไร ซึ่งเฉยแล้ว อยู่ในระดับที่น้อยมากหรือไม่เคยคิด นับว่าเป็นผลต่ออย่างยิ่งในการสร้างทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนและครู ผู้สอนทั่วไปในการใช้สื่อการสอน เพราะการใช้สื่อการสอนในลักษณะดังกล่าวเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ การดำเนินงานด้านสื่อการสอนไม่ไต่ผลเท่าที่ควร

3.6 การปฏิบัติขณะใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียน

ขณะใช้สื่อการสอน ครูโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และที่สังกัดสช. จะไม่สนใจ เฉพาะสื่อการสอน แต่จะสนใจนักเรียนด้วยเป็นอันดับแรก ซึ่งเป็นลักษณะการใช้สื่อการสอนที่ดีและ ถูกต้องที่จะทำให้การเรียนการสอนที่ใช้สื่อเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วนโรงเรียนผู้นำขนาดเล็ก ขณะใช้สื่อจะใช้สื่อตามที่วางแผนไว้ ซึ่งสอดคล้องกับการวางแผนการใช้ล่วงหน้าก่อนการใช้สื่อที่ปฏิบัติ เป็นอันดับแรก

3.7 การปฏิบัติภายหลังการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียน

ภายหลังการใช้สื่อการสอน ครูโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ ขนาดเล็กและที่สังกัดสช. จะใช้

คำถามสั้นๆวัดความเข้าใจของนักเรียนเป็นอันดับแรก ซึ่งเป็นวิธีการประเมินผลการใช้สื่อการสอนที่ง่ายสะดวกรวดเร็ววิธีหนึ่ง ส่วนโรงเรียนผู้นำขนาดกลางจะอธิบายความคิดรวบยอดให้นักเรียนเป็นอันดับแรกซึ่งเป็นวิธีการสรุปผลการใช้สื่อการสอนที่คิดแต่อาจต้องใช้เวลามากกว่าวิธีการใช้คำถามสั้นๆในกรณีที่นักเรียนยังไม่เข้าใจและมีการซักถามปัญหา ส่วนการปฏิบัติภายหลังการใช้สื่อการสอนเป็นอันดับสุดท้ายมักจะเป็นเรื่องของการประเมินเพื่อนำผลไปใช้ในครั้งต่อไปซึ่งเป็นเรื่องที่ทำได้น้อยเนื่องมาจากวิธีการดังกล่าวต้องใช้เวลายาวซึ่งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องปัญหาการใช้สื่อการสอนในครั้งนี้พบว่าใช้เวลาในชั่วโมงที่ใช้สื่อการสอนน้อยเกินไปและไม่มีเวลาที่จะประเมินผลการใช้ จึงเห็นได้ว่าครูโรงเรียนผู้นำมีการปฏิบัติดังกล่าวเป็นอันดับสุดท้าย

3.8 สื่อการสอนที่ใช้ประกอบการสอนอยู่เป็นประจำของครูในโรงเรียน

ครูโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ ขนาดเล็กและที่สังกัดสช. ใช้ กระดานชอล์คเป็นประจำมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของหลายๆคน เช่น งานวิจัยของพัชรา อิงคินันท์ (2522: ง-ด) ที่พบว่า ครูประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลกใช้กระดานดำประกอบการสอนมากที่สุด และงานวิจัยของพรทิศา เหลืองวัฒนาภิจ (2522: ง-จ) ที่พบว่า ครูโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพฯใช้กระดานดำและบัตรคำประกอบการสอนวิชาภาษาอังกฤษมากที่สุด ส่วนครูโรงเรียนผู้นำขนาดกลางใช้ตำราเรียนเป็นประจำมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล บุญยายน (2524: ก-ข) ที่พบว่า อาจารย์วิทยาลัยครูนครปฐมใช้สื่อการสอนประเภทสิ่งพิมพ์ต่างๆ เป็นประจำมากกว่าสื่อชนิดอื่นๆ

3.9 สื่อการสอนที่ครูเลือกใช้มากที่สุด

ครูโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่เลือกใช้กระดานชอล์คและเครื่องฉายสไลด์มากที่สุด

โรงเรียนผู้นำขนาดกลางเลือกใช้กระดานชอล์คและตำราเรียนมากที่สุด โรงเรียนผู้นำขนาดเล็กเลือกใช้ตำราเรียนมากที่สุด ส่วนโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช. เลือกใช้เทปบันทึกเสียงมากที่สุด ซึ่งจะเห็นว่ากระดานชอล์คยังคงเป็นสื่อที่ครูส่วนใหญ่เลือกใช้มากกว่าสื่อชนิดอื่นๆ นอกจากนี้ก็มีตำราเรียนและเทปบันทึกเสียงซึ่งสื่อการสอนดังกล่าวนี้เป็นสื่อที่ครูนิยมใช้กันมาก เป็นเวลานานมาแล้วจึงจะเห็นได้จากงานวิจัยต่างๆทั้งในและนอกประเทศ แม้แต่ในระดับมหาวิทยาลัยก็เช่นกัน ดังงานวิจัยของวิพร เหลืองวิริยะแสง (2524: ง-จ) ที่พบว่าอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใช้กระดานดำหรือกระดานขาวมากที่สุด และงานวิจัยในต่างประเทศของ คิวค (Quick 1964: 3111) ที่พบว่าการใช้

สื่อการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษาของคาซอิลิส่วนใหญ่ใช้สื่อการสอนธรรมดาที่เคยใช้กัน เช่น กระดานดำ เป็นต้น

3.10 ปัญหาในการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียน

ครูโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ ขนาดเล็ก และที่สังกัดสช. มีปัญหาการใช้สื่อการสอนในเรื่องที่มีเวลาในชั่วโมงที่ใช้สื่อน้อยเกินไป ซึ่งอาจเนื่องมาจากปัจจุบันคาบเวลาที่ใช้สอนลดลงจากเดิม 60 นาที เหลือเพียง 50 นาที ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวไม่เหมาะกับการสอนที่ต้องใช้สื่อประกอบ ปัญหาของโรงเรียนผู้นำขนาดกลางคือ ไม่มีเวลาที่จะประเมินผลการใช้ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับของโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ ขนาดเล็ก และที่สังกัดสช. ส่วนปัญหาอันดับสุดท้ายของโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็กคือ ใช้สื่อบางประเภทไม่ได้เพราะโรงเรียนไม่พร้อม เช่น ไม่มีไฟฟ้านั้น อาจเนื่องมาจากปัจจุบันการไฟฟ้าได้ขยายขอบเขตของงานออกไปในที่ต่างๆ โดยเฉพาะในถิ่นทุรกันดารมากขึ้นปัญหาดังกล่าวจึงน้อยลงส่วนปัญหาอันดับสุดท้ายของโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช. คือขาดความมั่นใจในการใช้ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของครูในโรงเรียนดังกล่าวที่พบจากงานวิจัยนี้ที่ว่าต้องการการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการผลิต และการใช้สื่อการสอนมากเป็นอันดับต้นๆ

ปัญหาดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้แตกต่างกับปัญหาที่มีผู้วิจัยไว้ เช่น สุทธศรี ศรี (2524: จ)

ได้วิจัยพบปัญหาการใช้สื่อการสอนของครูประถมในจังหวัดนนทบุรี ปทุมธานีและสมุทรปราการ คือครูโรงเรียนในเมืองมีชั่วโมงสอนมากจนไม่มีเวลาผลิตและเตรียมสื่อการสอน ส่วนครูโรงเรียนชนบทมีปัญหาในเรื่องสื่อการสอนในโรงเรียนมีไม่เพียงพอกับความต้องการ และงานวิจัยของพรทิพา เหลืองวัฒนาภิจ (2522: ง-จ) ที่พบว่าปัญหาการใช้สื่อการสอนของครูโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพฯคือจำนวนสื่อการสอนมีน้อยเกินไป ไม่มีเวลาผลิตสื่อการสอน ครูส่วนใหญ่มีความรู้และประสบการณ์ด้านสไลด์ทัศนศึกษาน้อย และขาดงบประมาณในการจัดหาหรือซื้อสไลด์ทัศนอุปกรณ์ประกอบการสอนของครู ส่วนปัญหาการใช้สื่อการสอนของครูที่พบในงานวิจัยต่างประเทศ เช่น งานวิจัยของอาร์เทอร์บิวรี (Arterbury 1971: 4825A-4826A) ที่พบว่าปัญหาสำคัญในการใช้สื่อการสอนของครูในรัฐเท็กซัส คือ การบริการรับ-ส่งสื่อการสอนที่ล่าช้ามากของหน่วยบริการสื่อการสอน

ตอนที่ 4 ความต้องการการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียน

4.1 ความต้องการด้านบริการ

ครูโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ต้องการการมีศูนย์สื่อการสอนโดยเฉพาะมาก เป็นอันดับ 1

สอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ บัญชรเทวกุล (2522: ง-จ) ที่พบว่า ครูโรงเรียนระดับมัธยม สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี ต้องการมีศูนย์สื่อการศึกษาประจำในแต่ละโรงเรียน โรงเรียน ผู้นำขนาดกลางและขนาดเล็กต้องการการมีวัสดุอุปกรณ์สำหรับผลิตสื่อการสอนอย่างสมบูรณ์เป็นอันดับ 1 สอดคล้องกับงานวิจัยของ แจ่มจันทร์ ปรีชาวนิชย์ (2521: ง-จ) ที่พบว่า ครูโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี ต้องการให้มีการจัดวัสดุสิ้นเปลือง เครื่องมือ ตลอดจนห้องผลิตสื่อการสอน ส่วนครูโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช. ต้องการการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการผลิตสื่อการสอนมากเป็นอันดับ 1 สอดคล้องกับงานวิจัยของวิพร เหลืองวิริยะแสง (2525: ง-จ) ที่พบว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยต้องการเพิ่มพูนความรู้เรื่องสื่อการสอนโดยการอบรมที่มหาวิทยาลัย เป็นผู้จัดดำเนินการ

4.2 ความต้องการการใช้สื่อการสอนประเภทวัสดุ

สื่อการสอนประเภทวัสดุที่ครูโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ ขนาดเล็ก และที่สังกัดสช. ต้องการ ใช้มาก เป็นอันดับ 1 ได้แก่ หนังสืออ่านประกอบ ในโรงเรียนผู้นำขนาดกลางต้องการใช้หนังสือแบบ เรียนมาก เป็นอันดับ 1 ซึ่งทั้งหนังสืออ่านประกอบและหนังสือแบบเรียน เป็นสื่อที่โรงเรียนส่วนมากมี ใช้อยู่แล้วและเป็นสื่อที่ราคาไม่แพง หาง่าย ใช้สะดวก ให้ผลมีประสิทธิภาพสูง ครูโรงเรียนผู้นำ จึงต้องการใช้มาก

4.3 ความต้องการการใช้สื่อการสอนประเภทอุปกรณ์

สื่อการสอนประเภทอุปกรณ์ที่ครูโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ต้องการใช้มากเป็นอันดับ 1 ได้แก่ เครื่องอัดสำเนา (โรเนียว) ทั้งนี้อาจเนื่องจากสื่อดังกล่าว ในปัจจุบันมีใช้อยู่แล้วในเกือบทุกโรงเรียนและเป็นสื่อที่สามารถผลิตสื่อการสอนประเภทสิ่งพิมพ์ ต่างๆได้สะดวก รวดเร็วและค่อนข้างจะประหยัดกว่าสื่อชนิดอื่นๆ ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยทั่วไป เช่น งานวิจัยของวิพร เหลืองวิริยะแสง (2524: ง-จ) ที่พบว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยต้องการใช้ กระดานดำหรือกระดานขาวมาก นอกจากนี้ก็มีพวกแผ่นโปร่งใสและเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ

และงานวิจัยของมาร์เกิลส์ (Margales 1969: 206) ที่พบว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยนิยมใช้เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะมากที่สุด

ส่วนโรงเรียนผู้นำที่สังกัดสช. นอกจากเครื่องอัดสำเนา(ไวเนียว)แล้วยังต้องการใช้เครื่องขยายเสียงมาก เป็นอันดับ 1 ด้วย ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของวิพร เหลืองวิริยะแสง(2524: ง-จ)ที่พบว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยต้องการใช้เครื่องขยายเสียงมาก สำหรับสื่อการสอนประเภทอุปกรณ์ที่ต้องการใช้ เป็นอันดับสุดท้ายคือกล้องถ่ายภาพยนตร์ 8 มม. และ 16 มม. ซึ่งในปัจจุบันไม่ค่อยนิยมใช้ เนื่องจากมีราคาแพง เสียค่าใช้จ่ายในการจัดทำสูงมาก และต้องใช้เทคนิคในการจัดทำสูง ซึ่งต่างกับกล้องถ่ายวิดีโอที่ให้ผลใกล้เคียงกันแต่เสียค่าใช้จ่ายในการจัดทำน้อยกว่าภาพยนตร์มาก ในเรื่องความต้องการใช้สื่อการสอนประเภทอุปกรณ์น้อยที่สุดนี้จากงานวิจัยในต่างประเทศของมาร์เกิลส์ (Margales 1969: 206)ที่พบว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยใช้เครื่องฉายภาพทึบแสงและเครื่องช่วยสอนน้อยที่สุด

4.4 ความต้องการการใช้สื่อการสอนประเภทวิธีการ

ครูโรงเรียนผู้นำขนาดใหญ่ต้องการการค้นคว้าจากห้องสมุดเป็นอันดับ 1 โรงเรียนผู้นำขนาดกลางต้องการใช้การสาธิต โรงเรียนผู้นำขนาดเล็กและที่สังกัดสช. ต้องการใช้การทดลองเป็นอันดับ 1 ซึ่งจากทั้งสามลักษณะดังกล่าวมานี้ เป็นสื่อที่มีอยู่แล้วในโรงเรียนและมักจะใช้อยู่เป็นประจำ เป็นสื่อที่ค่อนข้างจะมีประสิทธิภาพ ส่วนสื่อการสอนประเภทวิธีการที่ต้องการใช้ เป็นอันดับสุดท้ายของโรงเรียนผู้นำทั้ง 4 ประเภท คือ การสอนแบบจุลภาค ซึ่งโดยปรกติแล้วโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาไม่ค่อยจะได้ใช้ เนื่องจากยังขาดอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้แต่จะมีบ้างเป็นบางโรงเรียนที่นำมาใช้ในลักษณะอื่นที่ไม่ใช่การเรียนการสอนโดยตรง เช่นการฝึกซ้อมนาฏศิลป์ การฝึกซ้อมดุริยางค์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. โรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรระดับชั้นมัธยมศึกษาควรได้รับการสนับสนุนด้านสื่อการสอนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เนื่องจากโรงเรียนผู้นำต้องมีเอกลักษณ์พิเศษที่จะเป็นตัวอย่างกับโรงเรียนอื่นๆ จึงควรมีสภาพการทางสื่อการสอนที่สมบูรณ์หรือค่อนข้างจะสมบูรณ์กว่าโรงเรียนโดยทั่วไป

2. ควรมีการจัดอบรม เพื่อ เพิ่ม เติมความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ ด้านสื่อการสอนแก่ครูผู้สอนในโรงเรียนผู้นำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องซึ่งอาจจัดดำเนินการในระดับกรม เขตการศึกษา จังหวัดหรือกลุ่มโรงเรียน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวกและเหมาะสม
3. ควรมีการกระตุ้นให้ครูผู้สอนในโรงเรียนผู้นำได้มีการผลิตและใช้สื่อการสอนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนและเป็นตัวอย่างแก่โรงเรียนทั่วไป
4. โรงเรียนผู้นำควรมีเจ้าหน้าที่ที่ศึกษามาทางด้านสื่อการสอนโดยตรงและมีจำนวนเป็นสัดส่วนกับจำนวนนักเรียน เป็นผู้ดำเนินงานด้านนี้ในโรงเรียนโดยไม่ต้องมีชั่วโมงหรือคาบที่สอน
5. กลุ่มโรงเรียนของแต่ละจังหวัดควรมีบทบาทในการจัดตั้งศูนย์สื่อการสอนของจังหวัด ทำหน้าที่รวบรวมและผลิตสื่อการสอนไว้บริการตลอดจนประสานงานแลกเปลี่ยนสื่อการสอนที่มีราคาแพงให้กับโรงเรียนภายในกลุ่มหรือจังหวัด
6. ควรมีหน่วยงานของรัฐ เช่น กรมวิชาการหรือศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาผลิตสื่อการสอนตามเนื้อหาวิชาในหลักสูตรไว้บริการหรือจำหน่ายในราคาถูก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย